

מסורת הש"ס

(א) [נעיל ג,] (ב) עירובין ט, (ג) [שס,] (ד) ס"א חג בר רבא, (ה) [נעיל ג,] (ו) עירובין פט, (ז, ח) [דף י"ג,]

מוסף רש"י

דרך עליו. למעלה מאלף, שנקרא מרה"ר והוליד דרך למעלה מאלף והניחו לסוף ארבע, חייב. ואע"ג דאירא מקום פטור, דגויה עשרה ואין בו מקום רוחב ארבע, מיה דלא נח במקום פטור לא כיון דלא נח במקום פטור לא כיון (שורבין זח). אסקופא משמשת שתי רשויות. פעמים שהיא משמשת כחורט רש"י ופעמים כרה"ר (עויר ת"ך הפתח. כגון מבוי שיש שנימן רחבים לפתחו מכאן ומכאן והן יתן למיט שני נזיר להעמיד לחי חסר מבחוץ, אם ירצה להשתמש בין הפנימן (שורבין ס). כל מקום שאתה מוצא שתי רשויות, שעומדות כל אחת לבדה, והן רשות אחת. שם אחת להן ששמיין רשות היחיד, כגון עמוד, גויה עשרה בתנאי, אסור לבתף עליו, מהלך, ואע"פ שרשות חלר עולה עד לנקיע, גזירה משום תל. גויה י ברה"ר דהי רה"י דלא לימי לבתופי עליה (שם טפ).

רבינו חננאל

רשנין הא דרבא (ברבא) [בדלא נח] לפיכך חייב, (בדלא נח) [ברבא], (פי' דרך עליו, שהעבירו על עצמו מימיו ומשמאל. הא דאחרים דאמרי אסקופה משמשת ב' רשויות, פשוטה היא.

דרך עליו. שהגזיהו למעלה מ' דלא שלט ציה אויר רה"ר והוּי מקום פטור: **חייב**. כי הדך אנחיה ואע"ג דדרך מקום פטור אזל: לא נח. במקום פטור והויא ליה עקירה מרה"ר והנחה ברה"ר: **הכל נח**. במקום פטור ציד העומד על האסקופה: **פתח פתוח** כו'. קס"ד

במצוי שהכשירו בלחי ולחיו לפנים מן האסקופה והיינו דקא מתמה ואע"ג דלית ליה לחי מבחוץ והא אמר רב חמא כו': **סוך הפתח**. של מצוי דהיינו רחב האסקופה: **לזיר לחי אחר להסירו**. שהלחי הממיר את המצוי סתמיה נגד האסקופה וזקוף עליה וקסבר אסור להשתמש נגד הלחי אלא מחודו הפנימי ולפנים הוי היכר המחילה: **וכ"ם** דלוי ציה רחב ד'. במשך עובי החומה לפיכך אינה רשות לעגמה ומותר להשתמש כנגד הלחי מחודו החיצון שהוא שזה האסקופה אצל רה"ר ואין לך לחי גדול מעובי החומה שמכאן ומכאן שבהם המצוי ניחר: **הכל באסקופם מצוי עסקין**. דקאמרת אצל לא במצוי שהכשירו בלחי אלא במצוי שהכשירו בקורה וקורת המצוי שיעור רחבה טפח צפ"ק דעירובין (דף יג.) והאסקופים עובי הפתח מסתמא רחבים הם נמצא חצוי של עובי הפתח מקורה וחציו אינו מקורה וכגון שהניח הקורה כלפי פנים לצד המצוי הלכך פתח פתוח כלפנים מחוד החיצון של קורה ולפנים וסבר לה כמ"ד מותר להשתמש תחת הקורה או משום טעם דהיכרא מלצר כדמפרש פלוגמיהו בעירובין (דף ט: ה) או משום דקורה משום מחילה דאמרינן חודה החיצון יורד וסותם: **פתח נעול**. והדלת שוקף בפני האסקופה הפנימית וכל האסקופה חוץ לדלת כלחוץ ואפילו תחת הקורה דכיון דנקטם המצוי בטלה לה קורה וליכא למימר יורד וסותם דכל מחילה שאין בין חלל המחילות ד' אינן מחילות ולא שייכא בהו תורת גוד אחית. ולהכי לא אוקמא באסקופת בית דסחם בית פתח שלו יש לו משקוף מלמעלה ונמצא עובי הפתח כולו מקורה ואפילו פתח נעול אמרינן יורד וסותם שהרי יש בחלל עזוי ד' מן הדלת לסתימת פי התקרה. וה"ה דמצי לאוקמא כולו מקורה אלא שאין ברחב עזוי ד' אלא משום דסחם עובי החומה אינו פחות מזה: **באסקופם בית**. שכולו פתח מקורה. והיינו טעמא דפתח נעול כלחוץ כגון שקירה עובי הפתח בשתי קורות דאילו תקרה שיש בה ד' אמרינן בה יורד וסותם ומו לא אחי נעילת דלת ומבטל למחילה ואפילו הוא שוקף באמצעימו דלא דמי למצוי דקורת מצוי קצרה היא ולא הוכשרה אלא למצוי הלכך פתח נעול בטלה מתורת קורה דהא אול ליה מצוי אצל תקרת ד' לא בטלה ירידת סתימתה בנעילת דלת דהלמ"מ הוא גוד ולבדו ודופן עקומה במקום ד' והכא טעמא משום דשתי קורות הוו שאין צו ארבעה ולא צו ארבעה ולא ציינה ג' והדלת מתקון להיות נועל באמצע הלכך פתח פתוח כלפנים דכיון דאין צייניה ג' אמרינן לבדו והוי כחדא ופיה החיצון יורד וסותם דהא השתא אית בה ד': **פתח נעול כלחוץ**. כיון דבאמצע הוא נמצא הוא מפסיק ציינהו ומחלקן זו מזו שאינן נראות יחד לומר בהן לבדו וליכא למימר בחילונה פיה יורד וסותם דהא לית בה ד': **ואם היפה אסקופה גבוהה י' כו'**. סיפא דמילתא דאחרים בדרימא דלעיל והדר נקיט לה לפרושה כמו אמר מר: **רשום לעגמה**. ואין מטלטלין בה אפילו מן הבית ואף על גב דשניהם רה"י: **אומר הים ר"מ**. דהוא אחרים כדאמרינן בהריות: **ו הן רשות אחת**. דשניהן רה"י אלא שזה נמוך וזה גבוה: **כגון עמוד ברה"י כו'**. אסור לבתף עליו מן החצר: **משום סל ברה"ר**. גבוה י' ורחב ד' דהוי רשות היחיד דאיכא חיובא דאורייתא מרשות הרבים לבתף עליו: מתני'

יציאות השבת פרק ראשון שבת

מ.אע"ג דרית ליה רחי בו'. פרש"י דס"ד דמיירי באסקופת מצוי

שהכשירו בלחי ולא נהירא מדקאמר בסמוך לעולם באסקופת בית^א אלא נראה^ב דמיירי בכל אסקופה צין דמצוי צין דבית צין דחצר ונקט אע"ג דלית ליה לחי משום מצוי דבית וחצר אינו ניחר בלחי

וקורה אלא בפסים א"י נקט לחי משום דבית וחצר נמי ניחרין בלחי מכאן ולחי מכאן ומיירי דקיימא אסקופה כנגד עובי החומה דהיינו צין לחיים שהוא תוך הפתח והדלת עומדת אצל עובי החומה של *כד* פנים ולהכי פתח פתוח כלפנים שאותו עובי רה"י גמורה היא שיש לה ג' מחילות ב' מחילות מעובי החומה ושלשית לצד פנים אע"פ שמשנך רביעית הוא פרוץ במלואו אפ"ה כיון שהפתח פתוח בטל אותו עובי למה שצפנים שיש לו ד' מחילות פתח נעול כלחוץ דכיון שהוא נעול אינו בטל למה שצפנים והוי כנפרץ במלואו למקום האסור ולאו דוקא כלחוץ^ג דהא רה"י גמורה היא מדאורייתא כיון שיש לה ג' מחילות ואסור לטלטל משם ולחוץ אלא קרי כלחוץ לפי שאינה כלפנים ואסור לטלטל מצפנים לעובי הפתח דרך נקב אם יש צדלת א"י יש ליישב כלחוץ כגון פתוח לכרמלית אצל באסקופה כולה ברה"ר חוץ לעובי החומה ליכא לאוקמא דאי לאו גבוה ג' אפילו פתח פתוח הוא כלחוץ דהוי רה"ר^ד ואי גבוה ג' ורחבה ד' כרמלית היא ולא היא לא כלחוץ ולא כלפנים ואם אינה רחבה ד' מקום פטור הוא

ולעולם הוא כלפנים וכלחוץ^ה ואי קיימא כולה לפניס^ו א"כ לעולם הוא כלפנים וא"ת כיון דמיירי באסקופת בית א"כ מאי פריך אע"ג דלית ליה לחי והא אסקופת בית מסתמא מקורה הוא^ז ואית לן למימר פי תקרה יורד וסותם ואור"י דע"כ צאינו מקורה איירי דבמקורה אפילו פתח נעול נמי כלפנים: **תוך הפתח אע"פ שאין בו ד' צריך רחי אחר להתירו**. וא"ת לרבא דמוקי לה צפ' קמא דעירובין (דף ט. וס) דהיינו דוקא צפתוח לכרמלית משום דמצא מין את מינו ונעור^ח לוקי הכא צפתוח לרה"ר ולאציי נמי דלא מפליג התם צין פתוח לכרמלית צין פתוח לרה"ר נוקי באסקופה גבוה ג'^ט דצפ"ק דעירובין (ג' ט) מוקי אציי הא דלריך לחי אחר להסירו בדליכא אסקופה ג' או בדליכא אסקופה כלל ואמאי דמיק רב לשנויי בע"א וי"ל דלא מציי לאוקמי הכי דא"כ אפילו נעול נמי כלפנים^י וכי קאמר וכי תימא דלית ציה ד' הוה מציי למיפרך א"ה אפילו נעול נמי: **אמר רב יהודה אמר רב הכא באסקופת מבוי עסקינן**. דוקא באסקופת מצוי פתח פתוח כלפנים כיון שהקורה ראויה להסיר את המצוי אע"פ שמצוי זה א"צ לקורה שהרי יש לו ד' מחילות שהפתח והדלת ברביעית מ"מ כיון שראויה להסיר את המצוי^{יא} מנטרף יחד^{יב} והוי כאלו מקורה ד' טפחים^{יג} אצל באסקופת חצר וצית כיון שהקורה אינה ראויה להסיר שם אפילו פתח פתוח הוי כלחוץ הואיל ואינו מקורה אלא חזיה ודוקא נקט הכא חציו מקורה דבכולה מקורה אפילו נעול כלפנים דסחם אסקופה שהיא תוך הפתח רחבה ד' אף על גב דלוקי אסקופה דאיירי בה ת"ק צאינה רחבה ד' התם מיירי בעומדת חוץ לעובי הפתח ודוקא קירויו כלפי פנים אצל כלפי חוץ אפילו נעול הוי כלפנים^{יד} דקסבר רב חודו החיצון יורד וסותם כדמסיק צפ"ק דעירובין (דף ט: ה) וה"ה דהוי מציי למנקט טפה א' מקורה וקירויו באמצעו בצלצד שהיא פתוח מארבע מחודו החיצון של אותו טפה עד הדלת א):

גזירה משום תל ברה"ר. אומר ר"י דמצית לעלייה לא אסר ר"מ לטלטל דלא יכא לטלטל בכך מרה"ר לעלייה דמינכר מחילתא ולא טעו אנשי בהכי אלא דוקא תל ברה"י גזר אטו תל ברה"ר דליכא מחילות וצריש כל גגות (עירובין דף פט: וס) ^{טו}מפרש דלא אמר ר"מ אלא כגון עמוד ואומר ר"י דאע"ג דקי"ל כר"מ בגזירותיו אפילו לגבי רבים כדמוכח בריש אע"פ (בבבוצי ד' ט) גבי הא דלמר ר"מ אסור להסהות אשתו אפי' שעה אחת בלא כתובה^{טז} הכא אין הלכה כר"מ דצפ' כל גגות (עירובין ד' סא. וס) פסקינן בזהיא הלכה כר"ש דפליג עליה וקאמר א' גגות וא' חצרות וא' קרפיפות רשות אחת הן לכלים שצבתו בתוכן וש"י לטלטל מגג לחצר: לא

עין משפט ונר מצוה

 נב א ש"ע א"ח ס"י שמו סעיף ג ב"ה"ס:

תוס' ישנים

א) אמר מהר"מ ה"מ למינקט וקירוי כלפי חוץ ובגין שהדלת עומדת באמצע עובי הפתח אצל הקירוי אלא דרך הדלת לעמוד בטלה בפנים והא דלא אוקימנא בלחי כמ"ד וטען שהלחי באמצע האסקופה ואין משם עד הדלת ד' שמה לפי שאין דרך להעמיד לחי באמצע האסקופה אלא או צפנים או בחוץ או כמו שמיךר מהר"מ דלחי ר"י משום מחילה ואפילו נעול הוי כלפנים ואע"ג דליכא ד' כמו תקרת ד' דאפילו נעול יורד וסותם:

מוסף תוספות

א. מכלל דס"ד דעירקא נמי מיירי אף באסקופת בית. אלא דרב יהודה ארוקמה באסקופת מבוי דוקא. תוס' ה"ל"ס.
ב. לפרש דס"ד השתא. תוס' ה"ל"ס. ג. שיהא מותר לטלטל מבה"ר עליו. תוס' ה"ל"ס. ד. [ו]מדרס דרסי לה רבים. תוס' ה"ל"ס. אבס.
ה. בין פתח פתוח בין פתח נעול. תוס' ה"ל"ס. ו. מוצרי הכותל. תוס' ה"ל"ס. ז. וסותם אסקופה רחבה ארבע. תוס' ה"ל"ס. ח. אבל פתוח לרה"ר מותר להשתמש בשאינו רחב ד' דאין מצטרף חלל שלו לרה"ר. תוס' ה"ל"ס. ט. ואינה רחבה ד' ובכי האי גונא מפליג התם. תוס' ה"ל"ס. י. דאי שפתוח לרה"ר כיון דאין בו ארבע על ארבע הוי מקום פטור. תוס' עירובין ט. [אן] כיון דגבוהה ג' ואינה רחבה ארבעה הוי מקום פטור. תוס' ה"ל"ס. יא. אם לא היה לו דלת גם עתה נמי מותרת כי. פסקי ה"ל"ס סימן י"ז. יב. עם המבוי כשהפתח פתוח. תוס' ה"ל"ס. יג. [ו]אפילו מה שעומד חוץ לקורה כלפנים דכיון דקורה זו להכשיר המבוי היא באה וגם להכשיר תחתיה, וכל האסקופה היא מקום אחד נגזר מה שלחוץ כלפנים. יטעביא [נע' מהרש"א] אכל תוס' ה"ל"ס כמוב: משום דקאבדליהמותרהשתמש תחת הקורה. יד. אע"פ שאין הקירוי רחב ד' כיון שיש ארבעה משפת הקורה עד הדלת מקום חשוב הוא ושם מבוי עליו ומצטרף עם המבוי ומיתירתו הקורה אפילו פתח נעול. תוס' ה"ל"ס. טו. נמי. תוס' ה"ל"ס. טז. אע"ג דרבנן פליגי עליה התם ואמרי משהו: אדם את אשתו שותים, ושלש שנים בלא כתובה, מ"מ נראה. תוס' ה"ל"ס.